

דברי הימים | במעמקי הספרות העברית

קרובה לנשמת הארץ

המשוררת הארצישראלית הראשונה – לתואר זה זכתה אסתר ראב, שנשבע הבא (25 במארס) יחול יום הולדתה ה-124. ראב נולדה ב-1894 בפתח תקווה. הוריה לאה ויהודה ראב היו ממייסדי המושבה, ובה ספגה את נופי ארץ ישראל המאפיינים כל כך את יצירתה. שיריה החלו מתפרסמים בראשית שנות ה-20 של המאה הקרובה.

אסתר ראב

דמת. ספרה הראשון "קמשונים" הופיע ב-1930. במשך יותר מ-60 שנה כתבה ויצרה, עד סמוך למותה בגיל 87. לא רק נופי הארץ – אהבה, שברון לב, תקווה וייאוש ממלאים את יצירתה, הן לחייה הסוערים כאישה יוצרת וחופשייה. "קריאה בשירים אלה היא חוויה ארץ-ישראלית, ים תיכונית, חוויה אמנותית ממדרגה גבוהה שהמשוררת אסתר ראב היא אולי הראשונה אשר נתנה לה ביטוי כה עז וטהור", כתב יהושע קנז.

ארכיונה הגדול והעשיר של אסתר ראב הופקד ב"גנזים" אגודת הסופרים על ידי אהוד בן עזר, בן אחיה. אהוד בן עזר הקדיש שנים רבות לכינוס יצירתה בשירה ובפרוזה וכתב את סיפור חייה בספרו "מים של לענה ודבש" (עם עובד, 1998). לא פחות יפים משיריה הם סיפוריה ומכתביה. אחד מהם, ששבה את ליבי, אביא כאן – תיאור נסיעה ברכבת לדגניה. לאחריו שירה היפה, "שירת אשה".

יצחק בר יוסף, "גנזים" אגודת הסופרים

מכתב של אסתר ראב אל חברתה לזרת פסקל, 1913
 "אני בדגניה. והדרך הנה הייתה כה משונה, כה מיוחדת במינה. אף פעם לא טעמתי את הרשמים באופן זה. מעודי לא הייתי כה קרובה לנשמת ארץ נפלאה זו. זית, נקרה ושביל סיפרו את לובן לילותיה העתיקים ובהירות ימיה – תכלת. "אט אט בקענו לתוך ההרים, האבנים הלכו וגדלו הלכו ושחרו עד שנעשו לסלעים אפלים, המושלכים כעודי חיות משונות על הרים גבוהים... אט אט אנו חודרים הלאה והארץ כבדואי צעיר יבש וערום משתטחת לפני השמש הלוהטת. ואט נוטה השמש לערוב ואנו חודרים לתוך נשמתם של ההרים. שביל מתנה בדידות בצלעי הרים פראים, עזים אחי דות ורועה מגודל שיער יענו אחריו. אט יורד הערב ושוקע בין ההרים. ערבי עם גמלו נעים בשביל משונה סודי הנכנס ללב ההרים. הערב מכסה עליו.

"בין הערביים. ההרים שותקים מסביב. ובנקרה צורח ינשוף בודד והצווחה נתלית בתוך השקט. הרים עוצרים בנשימי תם. לילה. הרכבת בוקעת לתוך החשכה ועמוד גצים ואור מתפרץ מתוכה ומאיר לפנייה את הדרך. והגצים מתפרצים מן הלוע כהמון נשמות תוססות, עפות רגע באוויר, מאירות סלעים בודדים ונושרות אט עייפות וגוועות על הקוצים בצדי הדרך. כה אפלה שירת הרכבות כגוף תולעת יוחנא ענקית. כוכבים תמהים מושלכים מעל ההרים ומאירים באור חיזור סביבה משונה ובלתי ברורה". ●

שירת אשה / אסתר ראב

וּמְבַקֶּשֶׁת לְהִיּוֹת יְלָדָה,
 בּוֹכִיָּה מִצַּעַר,
 וְצוֹחֶקֶת, וְשֶׁרָה בְּקוֹל,
 דֶּק מִן הַדֶּק
 כְּצִרְצֵר זְעִיר
 בְּמִקְהֶלֶת כְּרוּבִיךָ
 הַנְּצֵלָה
 קִטְנָה שֶׁבְּקִטְנוֹת
 אֲנִי מִשְׁחַקֶּת
 לְרַגְלֶיךָ
 בּוֹרְאִי

בְּרוּךְ שֶׁעֲשִׂי אֵשֶׁה
 שְׂאֵנִי אֲדַמָּה וְאָדָם,
 וְצֹלַע רֶכֶה

בְּרוּךְ שֶׁעֲשִׂיתָנִי
 עֲגוּלִים עֲגוּלִים
 כְּגִלְגְּלֵי מְזֻלוֹת
 וּכְעִיגוּלֵי פְרוֹת,
 שְׁנָתָת לִי בְּשָׁר חֵי
 פוֹרֵת,

וְעֲשִׂיתָנִי כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה
 נוֹשֵׂא פְרִי
 שֶׁקָּרְעֵי עֲנָנֶיךָ
 מִחֲלִיקִים כְּמֵשִׁי
 עַל פְּנֵי וִירְכִי
 וְאֲנִי גְדוּלָה